

Mødet den 7. Novbr. 1907.

Fraværende: Sabroe.

1. (J. Nr. 314—07). Meddelelse fra Stiftamtet om, at **Reservedistriktsjordemoder** Christiane Andreassen er entlediget fra 1. Oktober og at Jormoder Fru Petersen er konstitueret som Reservedistriktsjordemoder fra 29. Oktober at regne.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 22—07). Indenrigsministeriets Approbation af 26. f. M. og 2. d. M. paa **Købekontrakterne** med Direktør Nymark og Handelsrejsende C. Larsen.

Til Efterretning.

3. (J. Nr. 382—07). Indenrigsministeriets Aprobation af 2. d. M. paa Kontrakten med Fabrikant Vestesen om Leje og eventuelt Køb af »**Louisenhøj**«.

Til Efterretning.

4. (J. Nr. 166—07). Fra Turistforeningen for Aarhus og Omegn var modtaget Anmodning om snarest at erfare Byraadets endelige Vilkaar for Meddelelse af en Koncession paa Anlæg og Drift af et **Badehotel** ved Silistria.

Formanden meddelte, at man fra det af Turistforeningen nedsatte Udvalg i Juni Maaned havde modtaget en Skrivelse, hvori heustilledes, at forskellige Punkter i Koncessionen blev ændret. Foreningens Ønsker gik væsentlig ud paa, at Foreningen i 30 Aar fik Forkøbsret til det paagældende Areal af 6 Tdr. Land til en nu fikseret

Pris, og at Kommunens Ret til med Tiden at overtage de af Foreningen opførte Bygninger ikke kom til Anvendelse for selve Badehotellet. Byraadsudvalget fandt disse Fordringer saa afvigende fra Koncessionen, at man ikke ansaa det for heldigt at gaa videre med Sagen, men nu var der fra Turistforeningen igen kommet en Skrivelse, hvori Foreningen udbad sig selve Byraadets Svar paa Forespørgselen.

Idet Udvalget forelagde denne Skrivelse for Byraadet, ønskede det at fremhæve, at det, da det ansaa Forhandlingerne med Turistforeningen for opgivet, havde sat sig i Bevægelse for at fremskaffe Planer for Opførelse af Restaurationer ved Varna og Ørnereden, og Spørgsmaalet var altsaa nu, om man skulde forhandle videre med Turistforeningen eller gaa over til selv at anlægge Restaurationer.

Jakob Jensen syntes, at Byraadet skulde betragte Forhandlingerne med Turistforeningen som endt. Byen vilde være bedst tjent med selv at styre Forholdene, og det Projekt, som Udvalget havde under Overvejelse, vilde Borgerne sikkert blive godt tilfreds med.

Nørgaard spurgte Udvalget, hvad en Restaurationspavillon vilde koste, hvis Byen selv byggede.

Formanden kunde vanskelig opgive bestemte Tal, men Udvalget havde løselig tænkt sig, at Pavillonen ved Varna skulde koste mellem 60000 og 80000 Kr. og Pavillonen ved Ørnereden ca. 20000 Kr. Da dette ikke var ganske faa Penge, havde man ogsaa tænkt sig Muligheden af at faa en Restauratør til at overtage Opførelsen af Bygningerne, men i Udvalget var der mest Stemning for, at Byen selv skulde bygge.

Müller ønskede Forholdene ved Silistria taget

med under Udvalgets Overvejelser; ved det nævnte Sted saa det skrækkeligt ud, saa enten maatte Forholdene forbedres, eller ogsaa maatte Stedet nedlægges som Traktørsted.

Formanden fandt Forholdene ved Silistria ret anstændige og mente at vide, at de, der kom der, var ret tilfredse, men Udvalget havde intet imod at tage denne Sag med.

Filtenborg kunde godt forstaa, at Udvalget ikke kunde gaa med til Turistforeningens fra Koncessionen meget afvigende Ønsker, men da det vilde være kedeligt, om man skulde opgive Tanken om et Badehotel, vilde han henstille, at Forhandlingerne med Turistforeningen blev genoptaget paa Grundlag af, at Tiden for Byens Overtagelse af Etablissementerne blev forandret fra 30 til 40 Aar. Skulde der vise sig Stemning for dette Forslag, maatte man dog forlange Svar snarest fra Turistforeningen.

Vestesen henlede Opmærksomheden paa, at en Restauration ved Varna formentlig vilde ligge vel nær ved Frederikshøj. Hvis Byen selv skulde drive Traktørvirksomhed i Skovene mod Syd, maatte det første være at faa noget tilfredsstillende, men ikke for kostbart ved Ørnereden. Han kunde godt slutte sig til Hr. Jakob Jensens Udtalelse, hvis man ikke havde de uheldige Erfaringer fra de Traktørsteder, Byen i Forvejen laa inde med, og ønskede derfor at anbefale, at man parallelt med at arbejde for Planer for selv at anlægge Restaurationspavilloner tilbød Turistforeningen fortsat Forhandling.

Formanden oplyste, at Restaurationen ved Frederikshøj efter Udvalgets Mening skulde nedlægges eller omdannes til en Afholdsrestauration, hvis der blev opført en Pavillon ved Varna, og

at der ved Varna Nord for Vejen, der førte ind gennem Skoven, fandtes en udmærket, højtbeliggende Plads for en Restauration.

Han troede ikke, man skulde lade sig skræmme af Erfaringerne fra de nuværende Skovrestaurationer, da man hidtil intet havde gjort for disse, og de ikke i mindste Maade var fristende for Folk. Efter hans Mening vilde en Pavillon ved Varna, aaben hele Aaret, betale sig godt, skønt det maatte indrømmes, at den kom til at ligge noget nær ved Byen. Ved Ørnereden skulde der efter Udvalgets Mening ogsaa etableres noget smukt og godt, men kun til Sommerbrug og i Forbindelse med Badehuse.

Der vilde sikkert ikke komme noget ud af en fortsat Forhandling med Turistforeningen, men hvis Byraadet ønskede det, kunde man udsætte Sagen i 8 Dage for at høre Foreningens Mening.

Jakob Jensen betonedes, at Udvalget ikke vilde have begyndt Overvejelse af selv at bygge, hvis det ikke havde betragtet Turistforeningens Tavshed som Tegn paa, at den havde opgivet Sagen. Han ønskede derfor at henstille, at man svarede Turistforeningen, at Byraadet betragtede Forhandlingerne som afsluttede.

Mikael Johansen kunde være med til at optage en ny Forhandling med Turistforeningen paa Grundlag af, at Overtagelsestiden blev forandret fra 30 til 40 Aar, men Foreningens Svar maatte indkomme inden 1. December.

Han ansaa Varna for det bedste Sted at anlægge en Pavillon og syntes ikke, Forholdene ved Silistria var saa uheldige. Det vilde være kedeligt, om man forbød den Art gammeldags Restaurationer som ved Silistria og Thors Mølle, hvor der kun udskænkedes Kaffe.

Müller havde ikke tænkt paa Restaurationen ved Silistria, men paa Omgivelserne. Disse var grisede, og det burde paases, at der kom en anden Ordning.

Formanden ansaa det for mest hensynsfuldt mod Turistforeningen, at Sagen blev udsat i 8 Dage, da det var blevet ham meddelt, at Foreningens Formand ikke var bekendt med Byraadets sidste Skrivelse.

Jakob Jensen kunde ikke tænke sig, at Byraadets Flertal vilde gaa ind paa en Forlængelse af Overtagelsesfristen til 40 Aar, og da Turistforeningens Skrivelse forudsatte dette, var der intet at forhandle om.

Formanden gjorde gældende, at der intet definitivt Svar forelaa om, hvorvidt Turistforeningen vilde gaa ind paa de 30 Aar eller ej.

Filtenborg var gaaet ud fra, at Turistforeningen ikke kunde gaa ind paa 30 Aar. Det vilde imidlertid være heldigt at se, om der kunde forhandles videre paa Grundlag af, at Koncessionen forlængedes til 40 Aar, og han ønskede derfor en Afstemning i saa Henseende.

Efter Afstemningen fremhævede:

Harald Jensen, at en tidligere Afstemning nu var blevet forkastet, fordi et Medlem var fraværende, og at Afstemningen næste Gang vilde faa et andet Resultat. Han ønskede at spørge, om man skulde blive ved paa den Maade.

Formanden var uden Skyld i det skete og forundrede sig over, at Hr. Harald Jensen ikke havde forlangt Sagen udsat i Henhold til Forretningsordenen.

Nørgaard ansaa Afstemningen for betydningsløs, hvis den skete Afgørelse, som jo ikke var endelig, ikke havde Majoritet i Byraadet. Iøvrigt kunde det jo tænkes, at Byraadet med Udstil-

lingen for Øje kunde ændre sin Stilling til Koncessionstiden.

Formanden fandt Stillingen den samme, som hvis Sagen var blevet udsat.

Jakob Jensen vilde betragte Afstemningen som ikke foregaaet.

Harald Jensen fandt det givet, at en Koncession paa 40 Aar ikke vilde blive vedtaget. Ham bekendt havde der i Turistforeningen intet Møde været afholdt om Sagen, ja Byraadets Skrivelse havde end ikke været kendt af Foreningens Formand; man havde kun haft at gøre med et mystisk Udvalg, som ingen kendte noget til.

Det vedtoges med 10 Stemmer mod 9 at bemyndige Skovudvalget til at forhandle videre med Turistforeningen paa Grundlag af en Koncession, hvis Varighed skulde være 40 Aar.

5. (J. Nr. 402—07). Indstilling fra Skoleudvalget om Installation af **Telefoner** i de 5 af Kommunens Skoler, hvor saadanne ikke allerede findes.

Jakob Jensen fremhævede, at det, efterhaanden som Skolevæsenet antog saa store Dimensioner, blev mere og mere nødvendigt at faa let Forbindelse mellem de forskellige Skoler. Afstandene var saa store, at det var vanskeligt for de forskellige Overlærere at komme i Forbindelse med hverandre og med Skoleinspektøren, og Udvalget henstillede derfor, at man bevilgede de 250 Kr. til **Telefoner**.

Indstillingen vedtoges.

6. (J. Nr. 352—07). Indstilling fra Skoleudvalget vedrørende **Gymnastikundervisningen** i Kommunens Skoler:

»I Anledning af, at vedføjede Skrivelse med Henvisning til de to medfølgende Skrivelser af ^{23/1} 06 og ^{20/4} 07 fra Gymnastikinspektøren ved-

rørende formentlige Mangler ved Gymnastiksalene, er sendt til Skoleudvalgets Erklæring, har dette undersøgt, hvilke Anskaffelser og Forbedringer, der er bleven foretaget, siden Gymnastikinspektørens første Skrivelse kom Udvalget i Hænde, og hvad der endnu er tilbage at rette med Hensyn til Gymnastiksalenes Udstyr og Materiel.

Som Resultat af disse Undersøgelser foreslaar Udvalget det ærede Byraad at bevilge følgende Udgifter med Hensyn til Bygninger og Inventar:

Søndre Byskole: Nyt Loft i Gymnastiksalen (se medfølgende Overslag fra Bygningsinspektøren)	Kr. 1125. 00
Redskaber til Salen ifølge Overslag	» 1031. 00
Vandkumme i Omklædningsrummet	» 30. 00
Frederiksbj. Byskole: 10 Fag Ribber	» 100. 00
Forbedring af Vinduernes Op lukning	» 80. 00
1 Zinkkasse til Svaberen med Afløb	» 30. 00
Borgerdrengeskolen: Inventar ifølge Overslag	» 400. 00
Borgerpigeskolen: Inventar ifølge Overslag	» 300. 00
Nørrebros Byskole: Inventar ifølge Overslag	» 500. 00
Ialt	Kr. 3596. 00

Skoleudvalget har desuden efterkommet Gymnastikinspektørens Ønske med Hensyn til Indsendelse af Planer af Nordre og Nørrebros

Gymnastiksale, for at han kan angive en bedre Placering af Redskaberne.

Naar Gymnastikinspektøren i de fornævnte Skrivelser tillige udtaler sig om Undervisningen i Gymnastik, skal Skoleudvalget henvise til medfølgende Indstilling fra Skolekommissionen, der foreslaar at indføre Gymnastik i de Underklasser, som hidtil ingen Gymnastik har haft, en Foranstaltning, som det anbefales det ærede Byraad at foretage, medens forøvrigt en Reform af Gymnastikundervisningen foreslaaes udsat, indtil Undervisningsplanen atter tages op til Behandling, hvad Skoleraadet ligeledes maa tilraade.

Indførelse af Gymnastik i Underklasserne vil betyde en samlet Forøgelse af Timeantallet paa ca. 70 Timer, hvilket betyder en forøget Udgift af ca. 2500 Kroner, men denne forøgede Udgift er der regnet med i Skolevæsenets Budgetforslag for 1908—09«.

J a k o b J e n s e n meddelte, at Indstillingen var fremkommet paa Foranledning af Gymnastikinspektøren, der havde anket over, at Gymnastikken ved Byens Skoler ikke var tilfredsstillende, hvad den heller ikke kunde siges at være. Efter Loven skulde der undervises i alle Klasser, og det var det, Indstillingen tog Sigte paa. Ved denne Reform haabede Udvalget, at man fik Fred for Gymnastikinspektøren, til næste Skoleplan skulde gennemføres.

F o r m a n d e n ansaa det for heldigst, at denne Sag saavel som de 3 følgende gik til Budgetudvalget.

M ü l l e r vilde tilraade, at den Del af Indstillingen, der angik Indførelse af Gymnastik i 1, 2. og 3. Pigeklasse samt i 1. Drengeklasse, blev vedtaget nu, for at man kunde komme i Overensstemmelse med Loven. Derimod kunde den Del

af Indstillingen, som vedrørte Anskaffelse af forskellige Redskaber, godt gaa til Budgetudvalget.

Det vedtoges straks at indføre Gymnastikundervisning i 1., 2. og 3. Pigeklasse samt i 1. Drengeklasse med 1 Time ugentlig. — I øvrigt henvises Sagen til Budgetudvalget.

7. (J. Nr. 242—07). Indstilling fra Skoleudvalget om Bevilling af 1000 Kr. til Forarbejder vedrørende Tilvejebringelse af Lokaler for Undervisning i **Sløjd** og kvindelig **Husgerning**.

J a k o b J e n s e n mindede om, at Byraadet havde vedtaget Iudførelse af Sløjd ved Frederiksbjerg Skole og kvindelig Husgerning ved Skolen i Finsensgade. Da Udvalget heraf sluttede, at det var Byraadets Mening efterhaanden at indføre disse Fag ved samtlige Skoler, mente det, at det vilde være heldigt, om man allerede nu søgte Oplysning om, hvorledes dette bedst kunde gennemføres, og i dette Øjemed ønskede Udvalget Bevillingen for at søge teknisk Assistance.

Sagen henvistes til Budgetudvalget.

8. (J. Nr. 403—07). Indstilling fra Skoleudvalget om Bevilling af 8000 Kr. til **Badeindretninger** i Borgerskolerne.

J a k o b J e n s e n oplyste, at Skolekommissionen paa Foranledning af Gymnastikinspektøren indstillede, at der blev indført Badning i de to Borgerskoler, og at Udvalget kunde tiltræde Indstillingen. I begge Skoler var der Plads til at indrette Badelokaler, ja i Pigeskolen var et saadant endog indrettet om end ikke fuldt færdig. Omkostningerne vilde for Pigeskolens Vedkommende beløbe sig til 1000 Kr., for Drengeskolens til 7000 Kr. Udvalget foreslog, at Sagen gik til Budgetudvalget, for at dette kunde overveje, om Pengene skulde tages af Laan eller opføres paa Budgettet.

Sagen henvistes til Budgetudvalget.

9. (J. Nr. 404—07). Indstilling fra Skoleudvalget om Bevilling af 14000 Kr. til et **Varmeværk** for Nordre Byskole.

J a k o b J e n s e n bemærkede, der var indlagt Varmeapparater i alle de ny Skoler, og at kun Skolerne i Paradisgade og Søndre Drengeskole endnu havde Kakkelovne. Erfaringen viste, at Kulforbruget var betydelig større ved Kakkelovne end ved Varmeapparat, og at Ventilationen var bedst, hvor der benyttedes Varmeapparat. Udvalget ønskede derfor saadanne indlagt i de to Skoler, foreløbig dog kun i Skolen i Paradisgade, hvor Forholdene mest trængte til at forbedres.

Nørgaard troede, der var Enighed om at anse de forskellige Forandringer for meget gode, nogle af dem ogsaa økonomisk heldige, og Spørgsmaalet var da kun, hvor Pengene skulde komme fra. Idet han fremhævede det rigtige i, at den Slags Udgifter blev afholdt ved Laan, spurgte han Skoleudvalget, om det ikke var muligt foreløbig at vedtage Foranstaltningerne og saa stille Udførelsen noget i Bero af Hensyn til det vanskelige Pengemarked.

J a k o b J e n s e n mente ligeledes, at Pengene burde tilvejebringes ved Laan, dog kunde de mindre Poster nok opføres paa Budgettet. Anlægget af Varmeapparatet kunde nok udsættes et Aar.

Sagen henvistes til Budgetudvalget.

10. (J. Nr. 401—07). Indstilling fra Vandværksudvalget om Bevilling af 208000 Kr. til Anlæg af en ny **Vandbeholder** og en Forlængelse af **Kildevandsledningen** i Henhold til følgende Indberetning fra Stadsingeniøren:

»Jeg undlader ikke herved at tilstille det ærede Udvalg Beretning om de nu afsluttede Boringer i Stautrup Enge:

Da de nye Boringer paabegyndtes i Marts Maaned d. A., stod der i Viby og Stautrup Enge 81 Stkr. Boringer, som tilsammen gave 69000 Tdr. Vand i Døgnet. Der er i Aarets Løb sat de med Numrene 82—95 betegnede Boringer (se medfølgende Bilag I), saaledes at der nu haves 95 Boringer i Virksomhed, og den samlede Vandmængde, som faas fra dem, er 72000 Tdr. i Døgnet, og det kan nu ikke mere forventes, at flere Boringer langs den allerede lagte Ledningsstrækning vil forøge Vandmængden, idet

- 1) det nuværende Kildeterræn ikke kan give mere Vand, end der alt tages fra det, og
- 2) har det ved tidligere foretagne Prøveboringer vist sig, at der ikke kan faas Vand fra Boringer, der ligger Vandværket nærmere end Kildevandsterrænet i Stautrup.

Man tør imidlertid ikke blive staaende ved den nævnte disponible Vandmængde, dels fordi Byens Vandforbrug paa en varm Sommerdag kan være ca. 78000 Tdr., og dels fordi den kommende Landsudstilling og den stadige Befolkningstilvækst yderligere vil forøge Forbruget. Det er derfor uomgængeligt nødvendigt, at den disponible Vandmængde forøges med mindst 20000 Tdr. Vand.

Som ovenfor paavist kan dette kun gøres ved at sætte flere Boringer i Terrænet ud ad mod »Konstantinsborg«, og ved at Kildevands ledningen derfor forlænges ud mod dette Punkt.

Hvis man for Sikkerheds Skyld kun regner, at hver Boring i Gennemsnit giver 400 Tdr. Vand i Døgnet, skal der altsaa tages 50 nye Boringer i Brug, og da Boringerne efter de hidtil paa Terrænet indvundne Erfaringer ikke tør sættes hinanden nærmere end 100 Fod,

maa det paaregnes, at Kildevandsledningen skal forlænges ca. 5000 Fod. Da der langs den projekterede Forlængelse af Kildevandsledningen allerede findes 11 ældre Boringer, som ved at afskæres i rette Højde og satte i Forbindelse med Ledningen kunne bringes til at fungere, vil det kun være nødvendigt at sætte 39 nye Boringer.

Omkostningerne ved det nye Vandindvindingsanlæg kan da kalkuleres saaledes:

5000 løb. Fod 24" Betonledning		
à 10,00	Kr.	50,000
Tillæg for 5 Stkr. Nedgangs-		
brønde à 200,00	—	1,000
39 Stkr. nye Boringer med Brønde		
Ledninger m. m. à 1000,00	--	39,000
11 Stkr. ældre Boringer at for-		
syne med Brønde og Ledning		
til Hovedledningen à 200,00	—	2,200
Godtgørelse til Lodsejerne for:		
39 Stkr. Boringer à 100,00.	—	3,900
5000 løb. Fod Ledning à 0,50	—	2,500
Andre Skadeserstatninger...	—	2,000
Uforudsete Udgifter, Tilsyn m. m.	—	4,400
	Kr.	105,000

Naar dette Arbejde bringes til Udførelse, vil Vandværket antagelig disponere over ca. 90000 Tdr. Vand i Døgnet og saaledes være hjulpet for flere Aar.

Saafernt Boringerne maatte give mere Vand end ovenfor paaregnet, vil Anlægget blive i samme Forhold billigere end kalkuleret. Paa medfølgende Bilag I er vist et Udkast til den nævnte Forlængelse af Kildevandsledningen med det tilhørende Boringsanlæg.

Paa Generalstabsplanen Bilag II er Kildevandsledningens Beliggenhed i Terrænet angivet med en grøn Linie, og den foreslaaede Forlængelse (24") er vist med rød Linie. Ledningen kan fra Vandværket til Station 19700 føre 133000 Tdr. Vand i Døgnet; den nu foreslaaede Forlængelse kan føre 75000 Tdr. i Døgnet.

Naar Bevillingen er givet, ville samtlige fornødne Details m. m. blive forelagte Udvalget.

Som det ærede Udvalg bekendt lider Vandværket for Tiden under en anden stor Mangel, nemlig en utilfredsstillende Højdebeholder for 1ste Trykzone, og efter Udvalgets Anmodning fremsendes herved Forslag til Afhjælpning af denne Mangel.

Den nuværende Beholder for 1ste Trykzone er i sin Tid, ved Vandværkets Udførelse i 1872, lagt for lavt, nemlig paa Kotten + 110,0, og den langt overvejende Del af Byen forsynes fra 1ste Trykzone, nemlig alt hvad der ligger syd for Linien Thunøgade—Knudrisgade—Sandgravsvej. For ca. 10 Aar siden paabegyndtes Bebyggelsen af den højtliggende Del af Frederiksbjerg, og efter at tillige Byen er vokset saa stærkt som sket er i de senere Aar, træde Beholderens Mangler stærkt frem, nemlig

- I. at Beholderen er for lavt beliggende og
- II. at den er for lille.

ad. I. Beholderen ligger for lavt. Som bemærket ligger den paa Kotten 110,0. Da Sct. Pauls Kirke ligger i Kotten 70,0 og 3die Sal paa de om Kirken og i Sct. Paulsgade med tilstødende Gader værende Ejendomme ligge i Kotten 110,0 og Rørmødstanden andrager ca.

30 Fod — ialt 140 Fod —, saa vil det ses, at Beholderen ikke kan forsyne denne Bydel tilfredsstillende. Der er derfor i 1896 paa Ledningen fra Vandværket til Beholderen anbragt en Differenstrykventil, som der pumpes imod, hvorved man er i Stand til, saa længe Maskinerne gaar paa Vandværket, at holde Trykket oppe i 150 Fod.

Denne Anordning har følgende Ulemper:

1. Den virker kun, saalænge Vandværket er igang. Fra Kl. 11 Aften til Kl. 6 Morgen har store Dele af Frederiksbjerg og Marselisborg intet Vand.

Sidste Aar har man maattet begynde Pumpningen en Time tidligere om Morgenens for at skaffe Folk, som forlade Hjemmet Kl. 6 om Morgenens, det fornødne Vand forinden. Den derved foranledigede Ekstraudgift for Vandværket andrager ca. 1200 Kr. aarlig (se Budget Konto III. e. 6. d., Post 122).

At denne Vandmangel om Natten i mange Tilfælde — t. Eks i Sygdomstilfælde og i Ejendomme, hvor der kun er Vandklosetter — kan være yderst generende, er let at indse, og der foreligger da ogsaa mange Klager fra Folk derude fra. Man maa sige, at Publikum i det hele taget har været meget taalmodigt og overbærende i denne Sag.

2. I Ildebrandstilfælde kan det mulig være forbundet med megen Fare og Risiko, at der ikke altid haves tilstrækkeligt Tryk paa Vandet i Ledningerne. Udbryder der i det paagældende Kvarter en Brand om Natten, vil Brandvæsenet ikke i nogen Tid have tilstrækkeligt Vand. Der skal først sendes Bud til Vandværket, Maskinpersonalet skal i Klæderne og tildels tilkaldes

fra Byen. Der skal fyres op under Kedlerne og tilvejebringes tilstrækkelig Spænding i Kedlerne. Der kan derved let hengaa saa megen Tid, at Situationen paa Brandstedet kan blive yderst farlig.

a d II. Beholderen er for lille.

Naar Vandforbruget paa varme 'Sommerdage er særlig stort, staar Vandværket uden Reservebeholdning, der kan hjælpe ud over Vanskelighederne i de Timer paa Døgnet, hvor Forbruget er Maximum. Ved en længere varm og tør Periode, hvor Forbruget kan være større end Kildernes Ydeevne, er en saadan i tilstrækkelig Højde opsamlet Beholdning et uvurderligt og nødvendigt Gode for et Vandværk, som man altsaa mangler her.

Begge de nævnte betydelige Mangler vil blive afhjulpne ved at nedlægge den nuværende Beholder for 1. Trykzone som saadan og opføre en ny og større Beholder paa Kotten + 150,0 Den nuværende Beholder kan rumme 10000 Tdr. Den ny Beholder foreslaas givet et Rumfang af 30000 Tdr. og delt i to Afdelinger hver paa 15000 Tdr., da man saa kan rense og efterse Beholderen uden i noget Øjeblik at afbryde Vandforsyningen,

En Beholder som den ovenfor beskrevne er vist paa Bilag III.

Paa Oversigtskortet Bilag IV er Beholderens Plads i Terrænet angivet, ligesom der paa denne Plan er angivet Beliggenheden og Størrelsen af de Ledninger, der ville være at lægge mellem de eksisterende Ledninger i Vesterbrogade og den ny Beholder.

Af vedlagte Overslag Bilag V vil det ses, at Omkostningerne ved den foreslaaede nye Be-

holder med tilhørende Ledninger vil andrage ca. 103000 Kr., hvorved dog ville kunne spares 1200 Kr. aarlig, som nu udgives til Ekstrapumpning til Frederiksbjerg.

Fornødne Details vil blive forelagte det ærede Udvalg inden Arbejdets eventuelle Udførelse.«

S a m u e l s e n henviste til Indstillingen og bemærkede, at det ikke kunde nytte længere at skyde de foreslaaede Foranstaltninger ud, da de maatte anses for paatrængende nødvendige. De nuværende Kildevandsledninger kunde levere ca. 70000 Tdr. Vand daglig, men Forbruget havde enkelte Dage været oppe paa 78000 Tdr., og med Byens Udvikling samt Udstillingen for Øje blev det derfor absolut nødvendigt at forlænge Ledningen. Med Hensyn til den foreslaaede Vandbeholder maatte han bemærke, at Beboerne af de højtliggende Dele af Frederiksbjerg med englelig Taalmodighed havde fundet sig i en Del af Døgnet at undvære Vand, uagtet de betalte deres Vandafgift og Afgift for W. C. lige med andre, og at de nuværende Forhold var til stor Gene for Brandvæsenet.

Endvidere meddelte han, at Udvalget ofte havde overvejet, om det vilde være tjenligt at indføre Vandure, og at foretagne Sammenligninger og Undersøgelser udviste, at Værket ved obligatorisk Indførelse af Ure vilde faa en forøget Indtægt paa ca. 60000 Kr. Udvalget var dog klar over, at obligatorisk Indførelse af Ure burde ske efterhaanden f. Eks. i Løbet af 6 Aar. Den dermed forbundne Udgift vilde beløbe sig til ca. 30000 Kr. aarlig. Dertil kom dog Udgiften til den daglige Drift.

M o u s t e n glædede sig over, at Udvalget endelig var kommet til Sandheds Erkendelse med

Hensyn til Indførelse af Vandure, det burde det have gjort for længe siden. Vel troede han ikke, at Værket vilde have haft en Merindtægt paa 60000 Kr., men Urene vilde have sparet meget Vand, og maaske kunde man have undgaaet at forlænge Ledningen, hvad vel nu var nødvendigt, hvis man for en Del Aar siden havde indført Ure.

Nørgaard skulde gerne indrømme, at Kravet fra Beboerne paa Frederiksbjerg var berettiget, men Anskaffelsen af en ny Vandbeholder var en meget stor Post, som han dog havde haabet kunde udskydes noget. Derimod indsaa han fuldt vel, at en Forlængelse af Kildevandsledningen ikke kunde undgaas, men hvis man indførte Ure og derved sparede en Del Vand, kunde man maaske nøjes med et færre Antal Boringer. Han ønskede derfor at spørge Udvalget, om Anskaffelsen af en ny Vandbeholder ikke kunde vente en Tid, og om Udgiften til Boringerne ikke kunde begrænses noget.

Filtenborg ansaa det for en paatrængende Foranstaltning at indføre Ure obligatorisk, idet Vandforbruget derved vilde indskrænkes betydeligt, og han ønskede derfor at foreslaa, at man paa det kommende Laan optog et Beløb til Anskaffelse af et større Antal Maalere.

Mikael Johansen kunde ikke tilraade, at nogen af de forslaaede Foranstaltninger blev udsat. Under Udstillingen kunde man ikke forsyne Kvarteret mod Syd med Vand, og under en natlig Ildebrand kunde der nu ikke skaffes Vand. Iøvrigt vilde man paa Grund af en Del ældre Boringer spare ca. 35000 Kr. Hvis Budgetudvalget vilde tage Ansvar for en Udsættelse, blev det dets Sag, men Vandværksudvalget turde ikke.

Vestesen var klar over, at man vilde paa-tage sig et stort Ansvar ved ikke at bevilge de

fornødne Midler, hvis man havde for lidt Vand, men Ledningen kunde maaske forlænges successiv og han ønskede derfor at spørge Udvalget, om det ikke for 50—60000 Kr. kunde afhjælpe Trangen.

Han fandt det rigtigt at optage et Beløb aarlig til Vandure, men foreløbig vilde han dog tilraade, at man nøjedes med at anvende 10000 Kr. i saa Henseende for at komme i Gang med Sagen og se, om man var inde paa den rigtige Vej.

Den Del af Udvalgets Indstilling, som angik Vandbeholderen, havde for saa vidt ikke direkte med Indstillingen at gøre, idet den kun tog Sigte paa at afhjælpe en Mangel, som Udvalget iøvrigt alt havde bødet paa ved Anbringelse af en Trykventil. Hvis man i paakommende Tilfælde havde direkte Telefonforbindelse med Værket og arrangerede sig med Maskinpersonalet, vilde man paa et Øjeblik have det fornødne Tryk. Endelig kunde man afhjælpe Ulempen ved at anbringe en lille elektrisk Automatpumpe paa Værket.

Han vilde derfor henstille til Udvalget at undersøge, om der ikke kunde kortes lidt af paa den foreslaaede Ledning, og om man ikke kunde udskyde Anskaffelsen af Beholderen eller afhjælpe Mangelen ved en midlertidig Foranstaltning.

Samuel sen var bange for, at den lille Pumpe vilde blive for dyr som midlertidig Hjælp, og troede ikke, det vilde være heldigt at nøjes med et mindre Antal Boringer, idet det var Ledningens yderste Ende, der mentes at vilde give mest Vand, ligesom det ogsaa vilde blive billigere at tage det hele paa engang end stykkevis.

Han kunde ikke se rettere, end at Pengene maatte skaffes til Veje. Under Udstillingen maatte man beregne et forøget Forbrug paa ca. 20000

Tdr., og Beboerne paa Frederiksbjerg havde Ret til at faa Vand hele Døgnet igennem.

Nørgaard beklagede, at Udvalgets Formand ikke havde fundet nogen Besparelse, men vilde dog bede Udvalget om nærmere at undersøge de forskellige Henstillinger. Han sympatiserede med Tanken om at bemyndige Udvalget til at undersøge Spørgsmaalet om Indførelse af Vandure, men vilde dog ikke tilraade, at Beløbet til Urenes Anskaffelse kom paa Budgettet. Pengene maatte tages af Laan, og 10000 Kr. var sikkert vel lidt.

Mikael Johansen oplyste, at ikke alene enkelte Ejendomme, men hele Kvarterer paa Frederiksbjerg manglede Vand, til Tider endog om Dagen, og at der herskede almindelig Utilfredshed med de bestaaende Tilstande. En Pumpe paa Vandværket vilde sikkert ikke nytte noget, og Stadsingeniøren saa iøvrigt ingen anden Vej at gaa end den foreslaaede. Dersom noget skulde udsættes, maatte det være Anskaffelsen af Beholderen, da Ledningens Forlængelse var uomgængelig nødvendig, og Udvalget skulde undersøge, om en Udsættelse var mulig. Han ønskede at høre, om Udvalget skulde fremkomme med Planer for i Løbet af 5 Aar at indføre Vandure. Selv om Vand efter Maaler ikke blev billigere for Forbrugerne, vilde Indførelse af Ure dog være det rigtigste.

Jakob Jensen udtalte sin Glæde over, at Udvalget tog Sagen om Indførelse af Vandure alvorligt op. Udvalgets Forslag om at anvende 20000 Kr. aarlig til Anskaffelse af Ure tiltalte ham, men han fandt det rigtigst, at Beløbet blev optaget paa det aarlige Budget. Skulde Beløbet tages af Laan, maatte det hurtigt afvikles, da Urene hurtigt gik til, og saa var man lige nær, naar Urene skulde fornyes.

Han troede ikke, det vilde være forsvarligt at udskyde Anskaffelsen af den store Beholder, da man faktisk manglede Vand over hele Frederiksbjerg, men derimod kunde han tænke sig, hvis Udvalget da ansaa det for raadeligt, at man gik gradvis frem med Forlængelsen af Kildevandsledningen.

Idet han mindede om, at de foreslaaede Foranstaltninger var udskudt Gang efter Gang, anbefalede han Udvalgets Indstilling.

Vestesen gjorde gældende, at man ikke behøvede at tage Hensyn til Besøget under Udstillingen, hvis man regnede med 1 Td. Vand pr. Individ i Døgnet. Naar man manglede Vand over hele Frederiksbjerg, altsaa ogsaa i de lavere liggende Dele, kunde det ikke være Beholderens Skyld, men det maatte være Ledningen, der var for lille.

Det nuværende Tidspunkt vilde være meget uheldigt for Afholdelse af saa store Udgifter, og da der i Virkeligheden kun var Vandmangel nogle Nattetimer, vilde han endnu engang bede Udvalget alvorligt overveje, om ikke en Del af Udgiften kunde udsættes, til der skulde skaffes Penge, naar den store Kloakplan skulde bringes til Udførelse.

Nørgaard mente vedblivende, at Beløbet til Anskaffelse af Vandure burde tages af Laan, selv om Amortisationstiden burde være kort, og at Urene maatte indføres successiv.

Samuelson lovede, at Udvalget skulde undersøge og overveje de skete Henstillinger, men han vilde dog endnu engang anbefale Indstillingen i dens Helhed, da Forholdene absolut krævede en rationel Forbedring. Paa Frederiksbjerg manglede man Vand ikke blot om Natten, men undertiden ogsaa om Dagen, og paa Skovvejen var Tilstanden ikke meget bedre. Ledningen paa Frederiks-

bjerg var desuden for lille, men man kunde dog endnu et Aar eller to vente med at lægge en ny.

F i l t e n b o r g vilde ikke være med til at forøge det kommende Laan mere end nødvendigt, men naar man ved at anskaffe Vandure for 120000 Kr. kunde forøge Vandværkets Indtægt med 60000 Kr. aarlig foruden Lejen af Urene, ansaa han det for berettiget, at man forhøjede det kommende faste Laan med 120000 Kr. i dette Øjemed.

M i k a e l J o h a n s e n betonedes, at Urene skulde indføres successiv, men Byraadet maatte først vedtage Indførelsen. Udvalget skulde hurtigst muligt komme med Forslag i saa Henseende. Skønt Anskaffelsen af Vandure vilde betyde en Udgift, der nok kunde mærkes af Smaafolk, vilde det dog være det rigtigste at indføre dem, da de vilde hæmme meget unødigt Vandspild.

M o u s t e n bemærkede, at da Urene kunde lejes, medførte de ingen Udgift for Smaafolk.

F o r m a n d e n foreslog, at Indstillingen blev henvist til Budgetudvalget.

M i k a e l J o h a n s e n udtalte Haabet om, at Budgetudvalget vilde komme lige saa hurtig med Svar paa denne Indstilling som paa Indstillingen fra Belysningsudvalget.

Sagen henvistes til Budgetudvalget.

11. (J. Nr. 21³—07). Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse om Fastsættelse af **Byggelinier** for Skovvejen.

Vedtoges.

12. (J. Nr. 369—07). Andragende fra **Aarhus Slagterforening** om, at der fremtidig afholdes et ugentligt Kreaturmarked om Mandagen paa den ny Markedsplads i Stedet for som nu to ugentlige Markeder Onsdag og Lørdag.

Slagtehusudvalget indstillede, at man imøde-

kom Andragendet saaledes, at den nuværende Torvedag om Onsdagen henlagdes til Mandagen, hvorimod det ikke kunde tilraades at afskaffe Lørdagstorvedagen, der var stærkt besøgt af Landboere, der tilførte Markedet 3—400 Grise hver Uge.

Filtenborg meddelte, at Udvalget kunde anbefale, at Markedet om Onsdagen blev ophævet og henlagt til Mandagen. Denne Dag var der mange Landmænd i Byen, saa den maatte anses for meget heldig for Kreaturmarked. Derimod kunde Udvalget ikke gaa med til at ophæve Lørdagsmarkedet, da Handelen den Dag egentlig foregik mellem Landboerne indbyrdes, men det skulde arbejde hen til, at Handel med Kreaturer udelukkende kom til at foregaa om Mandagen.

Indstillingen vedtoges.

13. (J. Nr. 322—07). Indstilling fra Sygehusudvalget om Bevilling af 420 Kr. til Anskaffelse af en **Baare** paa Hjul overensstemmende med Politimesterens Forslag til Transport af Lig af Selvmordere, druknede og andre ved ulykkelig Hændelse omkomne. En herboende Vognmand havde tilbudt at opbevare Vognen mod en aarlig Godtgørelse af 60 Kr. og køre en hvilken som helst Tur paa Byens Grund for 3 Kr. pr. Tur, hvilken sidste Udgift reparteres paa Byens Købstæder paa sædvanlig Maade.

Nørgaard oplyste, at den Vogn, der nu var Tale om at købe, ikke var af samme Art som vedtaget paa Budgettet, men Politiet satte Pris paa at faa denne Vogn, og Udvalget mente ikke, der kunde være noget til Hinder derfor. Derimod var Udvalget ikke klar over, om det vilde være heldigt som foreslaaet at installere Vognen hos en Vognmand.

Formanden foreslog, at man vedtog Købet,

men henviste Spørgsmaalet om Vognens Opbevaring til Udvalget for Bygninger og Inventar.

Vedtoges.

14. (J. Nr. 377—07). Skrivelse fra Sygehusudvalget i Anledning af en Besværing fra Beboere og Grundejere i Gaderne omkring **Epidemihospitalet** i Ny Munkegade over, at dette efter den stedfundne Udvikling af den paagældende Bydel nu er beliggende i et tætbebygget Kvarter.

Det vedtoges at svare Andragerne overensstemmende med Sygehusudvalgets Udtalelser.

15. (J. Nr. 350—07). Forespørgsel fra Amtsraadet om, hvad der maatte være foretaget fra Kommunens Side til Opfyldelse af den i Henhold til Bestemmelse III i Overenskomsten af 23. Maj 1901 Kommunen paahvilende Forpligtelse til Opførelse af et **nyt Epidemihospital**.

Sygehusudvalget foreslog, at der svaredes Amtsraadet saaledes:

»I Besvarelse af Amtsraadets ærede Skrivelse af 28. Septbr. angaaende Kommunens Forpligtelse til at opføre nye Lokaler, hvor Kolerasyge, som ankomme ad Søvejen, kunne modtages til Behandling, skal man tillade sig at oplyse, at man fremdeles agter at opføre et nyt Epidemihospital ved Magdalenemøllen, men at Forholdene, som det vist ogsaa vil være det ærede Amtsraad bekendt, have givet Anledning til forskellige Overvejelser angaaende Sygehusforholdene i Almindelighed, som f. Eks. Anbringelsen af tuberkuløse Patienter, hvilket igen har ført til en midlertidig Ordning med Sct. Josephs Hospital. De disponible Midler ere saa i Mellemtiden blevne anvendte til andre Foranstaltninger, og Pengemarkedets Stilling har desværre udviklet sig saadan, at man ikke, saaledes som oprindeligt paatænkt, har kunnet optage et nyt Laan i af-

vigte Foraar. Saasnart der igjen laves Penge disponible, vil der imidlertid blive taget fat paa Epidemihospitalets Opførelse.

Man skal iøvrigt tillade sig at gøre opmærksom paa, at Epidemihuset i Ny Munkegade er i fuld god Stand og parat til at modtage mulige Kolerapatienter, ligesom der er draget Omsorg for en bedre Afspærring af Sygehusets Grund«.

Nørgaard ønskede at omtale denne og den foregaaende Sag under et, da de drejede sig om det samme om end set fra forskellige Synspunkter. Udvalget vilde foreslaa, at man i Svaret til Amdtsraadet, hvilket Svar ogsaa havde Adresse til Beboerne i Ny-Munkegadekvarteret, udtalte, at man af forskellige Grunde ikke havde været i Stand til tidligere at foretage den ønskede Forandring, og at man for Tiden ingen Midler havde til dette Øjemed, men at Byraadet var klar over, at dette Forhold skulde ordnes, saa snart Byen fik Penge igen.

Skønt han godt forstod Beboernes Syn paa Sagen, uagtet han nok troede, dette mest var en Følelsessag, maatte han dog gøre gældende, at det just ikke drejede sig saa meget om at faa Bygningen fjernet, som om at skaffe Plads paa Kommnehospitalet, hvor man havde det saa knebent, at man ved forskellige Lejligheder havde maattet afvise Patienter. Heldigvis havde man i de senere Aar ingen Epidemier haft, men skulde en saadan af større Omfang indtræffe, var man ikke godt forberedt, og Udvalget vilde derfor forberede Byraadet paa, at det kom med Forslag, saa snart man igen havde Midler til Raadighed.

Idet han foreslog, at man overfor Beboerne udtalte en Beklagelse af ikke nu at være i Stand til at forandre Forholdene samt et Løfte om at gøre det, naar man fik Penge dertil, fremhævede

han det heldige i, at man ved at sætte et og andet større Arbejde i Værk kunde bøde noget paa den Reaktion, der efter den almindelige Mening fulgte efter en Udstilling.

Mikael Johansen erkendte, at man for Tiden ikke kunde svare Beboerne anderledes, skønt han ikke troede, at det var en Følelsessag, der dikterede disses Stilling til Epidemibygningen. Han ansaa Udvalgets Koncept til Svarskrivelse for ganske fortrinlig og bad Udvalget arbejde hen til, at Arbejderne kunde begynde straks efter Udstillingen.

Byraadet vedtog at svare overensstemmende med Udvalgets Forslag.

16. (J. Nr. 391—07). Indstilling fra Brolægningsudvalget om Anlæg af en Legeplads paa **Vesterbros Torv**, hvortil Udgiften var anslaaet til 2400 Kr.

Vestesen meddelte, at Udvalget havde ladet udarbejde Plan for en Legeplads paa Vesterbros Torv, men at der siden var kommet en Adresse, der fremhævede det ønskelige i, at Torvet blev forbeholdt som Plads til Hestemarked. Udvalget ansaa det derfor for rigtigst at tage Sagen tilbage.

Lottrup sympatiserede med Tanken om at indrette Legepladser, men kunde dog ikke gaa med til at lægge en saadan paa Vesterbros Torv, da en eventuel Forlængelse af Nørrealle vilde komme til at gaa lige over Pladsen, og da man maatte have Plads til Raadighed i den vestlige Del af Byen, hvis Banegaarden blev flyttet ned i Mølleengen. Derimod ansaa han det for heldigt, om Pladsen kunde anvendes til Markedsplads.

Sagen udsattes.

17. (J. Nr. 349—07). Fra en Del (41) Badende forelaa der Andragende om, at der enten Nord eller Syd for Byen maatte blive indrettet et **Badehus**, der

kunde opvarmes og benyttes hele Vinteren igennem. — Udvalget for Bygninger og Inventar oplyste, at Udgiften hertil vilde andrage 16—1800 Kr. foruden Opvarmning og Opsyn. Uanset at Andragerne havde forpligtet sig til at bidrage med 200 Kr. til Udgifterne, indstillede Udvalget dog, at Andragendet ikke bevilgedes.

J. C. Petersen oplyste, at Udvalget ikke kunde anbefale Andragendet, eftersom det ikke drejede sig om nogen ringe Sum, og Deltagernes Antal syntes noget ringe.

Byraadet tiltraadte Indstillingen.

18. (J. Nr. 22¹—07). **Købekontrakt** med Sagfører Andersen Alstrup angaaende et Areal paa 350 □ Al. à 3 Kr., som han ønskede til Sammenlægning med sin Villaparcel ved Avenuen.

Godkendtes.

19. (J. Nr. 22—07). **Købekontrakt** med Murer J. Jensen Schjødt angaaende et foran hans Ejendom Nr. 38—40 paa Frederiks Alle liggende ubebygget Areal paa 273 □ Al. til en Pris af 11 Kr. pr. □ Al.

Godkendtes.

20. (J. Nr. 23—07). Beretning om **Landsbyskolernes Besøg** her i Byen i afvigte Sommer.

Til Efterretning.

21. (J. Nr. 22—07). **Købekontrakt** med Købmand J. A. Alstrup angaaende en Villaparcel paa 9750 □ Al. à 2 Kr. ved Villavejen.

Godkendtes.

